

Vesna Prodanović je generalna direktorka firme „Rio Sava eksplorejšn” d. o. o. Beograd, ćerke kompanije „Rio Tinto” grupe, ćiji su geolozi pronašli ležište litijuma i bora „Jadar” kod Loznice. Ona govori o naćinu na koji će rudnik raditi.

Procena uticaja na životnu sredinu obavlja se tokom studije opravdanosti, odnosno razvojne faze projekta. To je upravo faza u kojoj se projekat „Jadar” nalazi od avgusta ove godine. Studija se sada izrađuje, i mi u ovom trenutku zajedno sa sertifikovanim ekspertima i nadležnim institucijama radimo na utvrđivanju uticaja i definisanju kompletnog seta mera koje treba da primenimo kako bismo te uticaje otklonili ili smanjili na najmanju moguću, zakonom dozvoljenu meru. Kada studija bude završena, imaćemo vrlo precizne informacije i o uticaju i o merama zaštite. Naglašavam, ova studija je javno dostupan dokument. Kada bude završena, biće organizovani rani uvid i prezentacija, o ćemu će nadležno ministarstvo posredstvom medija informisati građane. Trenutno planirana ulaganja u izgradnju sistema i opreme u oblasti zaštite životne sredine su veća od 100 miliona dolara. Možemo oćekivati porast investicija u ovom segmentu u narednim fazama projekta, nakon završetka idejnih i glavnih projekata.

Tehnologija obuhvata proces pripreme mineralne sirovine u cilju dobijanja koncentrata (drobljenje i mokro klasiranje, bez klasićnog flotiranja), potom rastvaranje, nakon ćega sledi kristalizacija krajnjih proizvoda. Prerada će se odvijati u modernom postrojenju i to jedinstvenom, inovativnom i stabilnom tehnologijom koja je testirana u pilot-fabricsi u Australiji, a koju je razvio tim vodećih domaćih i inostranih stručnjaka. Ćak 2.000 testova je realizovano kako bi se obezbedilo optimalno rešenje za dobijanje krajnjih industrijskih proizvoda, litijum-karbonata, borne kiseline i natrijum-sulfata. Sam proces prerade prošao je pet nezavisnih revizija relevantnih stručnjaka za različite oblasti. To znaći da je naš tim stručnjaka unapredio dosadašnje metode prerade ruda litijuma i spustio temperaturu procesa sa više od 250 na ispod 100 stepeni Celzijusa, što je ekološki mnogo prihvatljivije rešenje.

Projekat će obezbeđivati tehnićku vodu iz tri izvora - prećišćenih rudnićkih voda nastalih redovnim odvodnjavanjem podzemnih prostorija rudnika, sakupljanjem atmosferskih padavina i iz aluviona reke Drine - tu ne mislimo na korito već na okolne nanose, to jest na podrućja koja su ranije devastirana eksploatacijom šljunka, i ćiji se resursi ne mogu koristiti za preradu u vodu za piće. U toku su hidrološka i hidrogeološka istraživanja koja će pokazati oćekivan balans priliva voda iz navedena tri izvora. Ova ispitivanja tek treba da pokažu da li je snabdevanje vodom iz aluviona Drine moguće i izvodljivo. Zona u kojoj se obavljaju hidrogeološka istraživanja u cilju potvrđivanja izvora snabdevanja, izabrana je na osnovu prethodnih istraživanja, koje je uradio Institut za vodoprivredu „Jaroslav Ćerni” iz Beograda.

Važno je napomenuti da će u okviru kompleksa rudnika „Jadar” postojati najmodernije postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda. Posle tretmana, biće višeg kvaliteta od vode u koju će biti ispuštene. Voda koja će se koristiti u postrojenju za preradu kružice u zatvorenom sistemu. Višak će nakon prečišćavanja biti ispuštan u nekoliko faza, kako bi se postigao kvalitet vode isti ili bolji od klase vodotokova u koje se na kraju procesa prerade ispušta. Količina vode koja će se ispuštati u Jadar neće biti uvek ista, a prema trenutno raspoloživim podacima maksimalna količina koja se može ispustiti neće prelaziti 2.000 kubnih metara na dan.

Otpad koji će nastajati tokom eksploatacije i prerade jadarita biće čvrst u obliku filter pogača, koje će na odlagalištu biti slagane, izravnate i sabijene pomoću glatkih valjaka. Određeni deo ukupnog otpada, približno oko 20 procenata, biće korišćen u miksu specijalno osmišljenom za zapunjavanje otkopanog prostora u rudniku radi sprečavanja sleganja površinskog terena. Sadržaj teških metala u otpadu će biti približno isti sadržaju koji je prisutan u samom zemljištu. Neće se razlagati pod uticajem atmosferskih prilika, i imaće miris zemlje. Iako je izrada studije o uticaju na životnu sredinu u toku, mi već sada znamo niz mera koje ćemo primenjivati. Pored postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, područje odlagališta biće obloženo nepropusnim materijalom koji će štititi podzemne vode i okolno zemljište. Postojeće i mehanizam za redovno praćenje podzemnih i površinskih voda i kontrolu kvaliteta vazduha. Samo odlagalište će se sukcesivno rekultivisati tako što će se na delovima gde je dostiglo planiranu visinu, saditi različite vrste rastinja - trava i žbunasto grmlje kako bi se površina obnovila. Za mere zaštite životne sredine koje su nam u ovom trenutku poznate, predviđeno je ulaganje veće od 100 miliona dolara. Ostatak mera, koje će biti definisane studijom o proceni uticaja na životnu sredinu, predstavljaće dodatnu investiciju.

Program otkupa zemljišta je osetljivo i važno pitanje za sve koji učestvuju. Zato je naš cilj da na kraju procesa obe strane budu zadovoljne, i da domaćinstvima bude obezbeđen isti ili bolji kvalitet života i rada u poređenju sa onim koji su imali pre preseljenja. U ovom procesu vodimo se zakonima Republike Srbije, najboljim globalnim praksama, standardom učinka pet Međunarodne finansijske korporacije (IFC standard pet, grupa Svetske banke), kao i standardima kompanije „Rio Tinto” koji čak prevazilaze standard međunarodne finansijske korporacije koji definiše mere i dobru međunarodnu praksu, fer kompenzacije i poboljšanja uslova života ljudi koji prođu kroz proces selidbe. Način na koji će se iznositi kompenzacija izračunavati detaljno je objašnjen u dokumentu koji smo podelili sa svim vlasnicima zemljišta. Ono što možemo javno da iznesemo, jeste da kompanija pokriva sledeće troškove: naknada za zemljište i ostale nepokretnosti na zemljištu po punoj zamenskoj ceni, bonus za

preseljenje pod definisanim uslovima (preseljenje u roku od četiri meseca ili manje), dodatna naknada za domaćinstva, porez za prenos vlasništva, troškove transakcije. Program otkupa zemljišta i imovine obuhvata i pružanje podrške vlasnicima zemljišta u rešavanju imovinskopravnih odnosa, kao i pružanje podrške vlasnicima u procesu obnavljanja ili unapređivanja izvora sredstava za život ljudi na koje otkup zemljišta utiče. Planovi obnavljanja izvora sredstava za život pripremani su zajedno sa domaćinstvima na koja projekat utiče i to kroz njihovo podsticanje da aktivno učestvuju u procesu definisanja plana i iskažu potrebe svog domaćinstva i lokalne zajednice.

Izvor: politika.rs